

Ντέιβιντ Μπρούερ

Σύντομο βιογραφικό

Ο Ντέιβιντ Μπρούερ σπούδασε κλασική φιλολογία και Ιστορία στην Οξφόρδη και ασχολήθηκε με τη διδασκαλία και τη δημοσιογραφία. Είναι συγγραφέας τριών έργων για την ελληνική Ιστορία: «Η φλόγα της ελευθερίας» (εκδ. Ενάλιος), «Ελλάδα 1453-1821. Οι άγνωστοι αιώνες» και «Ελλάδα 1940-1949. Πόλεμος, Κατοχή, Αντίσταση, Εμφύλιος» (τα δύο τελευταία στις εκδόσεις Πατάκη).

«Το 1821 έθεσε το αίτημα της ελευθερίας»

Συζητούμε με τον βρετανό ιστορικό για την ελληνική ιστορία, την Επανάσταση και τις αφηγήσεις για καθημερινούς ανθρώπους σέ εποχές μεγάλων γεγονότων

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΜΑΡΚΟ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

Παρά τα 87 του χρόνια ο Ντέιβιντ Μπρούερ παραμένει ακαταπρόλητος αναγνώστης, συζητητής και ταξιδιώτης. Συναντήσαμε τον βρετανό ιστορικό στη διάρκεια της επίσκεψής του στην Αθήνα στα τέλη Φεβρουαρίου για την εναρκτήρια διάλεξη του κύκλου ομιλιών της βρετανικής πρεσβείας με γενικό τίτλο «The 1821-2021 Lectures. Britain, Britons and the Greek Revolution» («Διαλέξεις για την επέτειο 1821-2021. Η Βρετανία, οι Βρετανοί και η Ελληνική Επανάσταση»), εκδηλώσεις των οποίων «Το Βήμα» είναι χορηγός επικοινωνίας. Μας μίλησε για τις τωρινές μελέτες του («με συναρπάζει ο Βενιζέλος και το πώς έφερε την Ελλάδα στο πλευρό της Αντάντ μετά τον Διχασμό»), για το πώς γοητεύθηκε από το πρώτο του ταξίδι στη χώρα μας και για την επιμονή των ιστορικών μύθων.

Πώς προέκυψε η σχέση σας με την ελληνική Ιστορία;

«Η αγάπη μου για την Ιστορία της Ελλάδας προέρχεται από την εποχή που μάθαινα αρχαία ελληνικά στο σχολείο και αργότερα στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Σε εκείνες τις δεκαετίες βέβαια, μιλάμε για το 1930 και το 1940, δεν ήταν εύκολο να έρθει κάποιος εδώ. Πρώτη φορά άκουσα να μιλούν ελληνικά στην Κέρκυρα,

όταν κατάφερα να έρθω στην Ελλάδα, το 1959, και τα ερωτεύθηκα αμέσως, όπως ερωτεύεσαι ένα μουσικό όργανο!».

Συνδέεται το ταξίδι με το ενδιαφέρον για την Ιστορία, κεντρίζει ο χώρος το ενδιαφέρον μας για τον χρόνο;

«Πολλοί πηγαίνουν σε μια ξένη χώρα, ξαπλώνουν σε μια παραλία, περνούν καλά και αγνοούν τη ζωή και την ιστορία του τόπου γύρω τους. Θέλουν απλά διακοπές, καλή τους τύχη. Υπάρχουν κι εκείνοι που θέλγεται από την Ιστορία και τότε σε ένα ταξίδι αποκλείεται να μην αναρωτηθούν για το μέρος όπου βρίσκονται, για τη νοοτροπία των ανθρώπων του, για το πώς είναι τα πράγματα και πώς έφτασαν ως εδώ. Αν κάποιος γράφει και Ιστορία, τότε επιβάλλεται να ταξιδέψει, μεταμορφώνει κυριολεκτικά τον τρόπο που βλέπει μια ολόκληρη κοινωνία».

Κάπως έτσι οδηγηθήκατε στη συγγραφή έργων για τέσσερις αιώνες ελληνικής Ιστορίας;

«Το πρώτο βιβλίο μου, η *Φλόγα της ελευθερίας*, είχε ως θέμα την Ελληνική Επανάσταση. Και προέκυψε από την έκπληξή μου για το γεγονός ότι στα αγγλικά δεν είχε γραφτεί κάτι συνολικό για το γεγονός αυτό επί πολλά χρόνια – από την εποχή ίσως των *Τόμας Γκόρντον* και *Τζορτζ Φίνλεϊ* που είχαν συμμετάσχει οι ίδιοι στον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας! Επειτα, οδηγήθηκα φυσιολογικά στη μελέτη της Τουρκοκρατίας

και μετά στη δύσκολη δεκαετία του 1940. Με ελκύει η ζωή των καθημερινών ανθρώπων σε εποχές κατακλυστικών γεγονότων. Κάποιοι ωθούνται σε φρικτές πράξεις, κάποιοι άλλοι σε ηρωικές. Η προμετωπίδα στο βιβλίο μου για την Ελλάδα της Κατοχής και του Εμφυλίου ήταν τα λόγια του γερμανού ιστορικού *Σεμπάστιαν Χάφνερ*: «Οι αποφάσεις που επηρεάζουν τον ρου της Ιστορίας πηγάζουν από τις προσωπικές ιστορίες χιλιάδων ή εκατομμυρίων ατόμων». Η έμφαση δηλαδή είναι στα άτομα όπως εσείς κι εγώ, στο πώς θα είχαμε αντιδράσει εμείς σε τέτοιες περιστάσεις, όχι στους μεγάλους πολιτικούς και στρατιωτικούς ηγέτες. Θα έλεγα ότι ίσως οι βρετανοί ιστορικοί γράφουν περισσότερο με αυτή την οπτική και λιγότερο για ένα ακαδημαϊκό κοινό».

Ενας σουβδόξ συγγραφέας μου είχε πει κάποτε ότι στον Βορρά ο καιρός ευνοεί την παραμονή στο σπίτι και, άρα, την ανάγνωση, στην Ελλάδα όχι...

«Δεν αποκλείεται καθόλου, ο καιρός στην Αγγλία ενίοτε είναι τόσο κακός που ενθαρρύνει το διάβασμα!».

Στα διακόσια χρόνια από το 1821 διατηρεί η Ελληνική Επανάσταση τη σημασία της;

«Θα έλεγα ότι η Ελληνική Επανάσταση διατηρεί τη σημασία της σε μεγάλο βαθμό, εφόσον αποτελεί έκφραση του αιτήματος για ελευθερία. Και το λέω επειδή θυμάμαι την εποχή του τέλους της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, όταν πολλοί λαοί που κυβερνούνταν από τη Βρετανία ζήτησαν την ελευθερία τους – και την έλαβαν. Μπορεί η ελευθερία από το αυτοκρατορικό καθεστώς να μην αποδείχθηκε αγαθό σε όλες τις περιπτώσεις, υπήρξαν έκτοτε χειρότερα καθεστώτα. Ωστόσο, εμείς μιλάμε για την Ελλάδα, όπου η απελευθέρωση από την Οθωμανική Αυτοκρατορία αναδείχθηκε σε πολύτιμο αγαθό: απέκτησε σταθερότητα και συνέχισε να επεκτείνεται τον 19ο αιώνα, αργότερα με τους Βαλκανικούς Πολέμους, φθάνοντας στο σημερινό της μέγεθος».

Η διάλεξή σας, εναρκτήρια μιας σειράς αφιερωμένης στην επέτειο των 200 ετών, έχει να κάνει, όπως λέει ο τίτλος της, με ορισμένες «παρανοήσεις» για την Επανάσταση.

«Στη διάλεξή μου θυμάμαι τις δικές μου παρανοήσεις όταν άρχισα να ασχολούμαι με την ιστορία της Επανάστασης. Για παράδειγμα, το ζήτημα της έναρξής της στην Αγία Λαύρα ή το Κρυφό Σχολείο – αυτά είναι μύθοι 100%. Υπάρχει όμως και ο *Ευγένιος Ντελακρούα* και ο περίφημος πίνακάς του «Οι σφαγές της Χίου», όπου μερικώς μόνο έχουμε να κάνουμε με αποτέλεσμα φιλελληνισμού. Ο Ντελακρούα είχε ως γνώμονα το πώς θα ξεχώριζε ο ίδιος, κι αυτό πάντοτε ασκούσε ισχυρή επίδραση πάνω του. Θεωρούσα επίσης ότι οι τότε υπουργοί της Μεγάλης Βρετανίας, ο *Κάννινγκ* και ο *Κάσλρι*, εξαιτίας της διαφορετικής θέσης τους έναντι του ελληνικού ζητήματος αποτελούσαν αντίθετους πόλους μεταξύ τους. Στην πραγματικότητα βρήκα ότι είχαν πολλά κοινά. Η ναυμαχία του Ναυαρίνου δεν ήταν μια σύγκρουση μεταξύ τριών ενωμένων συμμαχικών στόλων και των τουρκοαιγυπτιακών δυνάμεων, ήταν κάτι πολύ πιο πολύπλοκο».

Γιατί ιστορικοί μύθοι σαν αυτόν της Αγίας Λαύρας διατηρούνται;

«Μέρος του μύθου της Αγίας Λαύρας είναι, νομίζω, η ανάγκη μας για συγκεκριμένες ημερομηνίες στα γεγονότα. Στην πραγματικότητα, η Επανάσταση ξεκίνησε σε πολλά διαφορετικά μέρη, το γνωρίζουμε. Εν μέρει είναι υπεύθυνος και ο *Φρανσουά Πουκεβίλ*, ο γάλλος ιστορικός και περιηγητής, ο οποίος πρώτος διέδωσε τον μύθο – και υπήρξε πολύ πειστικός, αν σκεφτούμε μάλιστα ότι το έργο του για την Επανάσταση κυκλοφόρησε μεσούντος του πολέμου, το 1824. Εμείς χρειαζόμαστε σταθερά σημεία στον χώρο και στον χρόνο, αυτά είναι όμως στην πραγματικότητα μέρος μακρών διαδικασιών που προηγούνται και έπονται».

Μέρος του μύθου της Αγίας Λαύρας είναι, νομίζω, η ανάγκη μας για συγκεκριμένες ημερομηνίες στα γεγονότα. Στην πραγματικότητα, η Επανάσταση ξεκίνησε σε πολλά διαφορετικά μέρη, το γνωρίζουμε

Ο Ντέιβιντ Μπρούερ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΣΤΥΛ ΜΟΡΦΗ